

Добродум О.В.

МЕСІАНІЗМ ТА АНТИМЕСІАНІЗМ РОСІЇ У КІБЕРПРОСТОРИ

Насамперед, на наш погляд, слід зазначити, що кіберпростір сам по собі постає, з одного боку, як ікона нашого часу, глобальна релігія, своєрідний глобальний Храм інформації, оскільки масштаб подій завеликий для "позахрамових" (оффлайнових) ЗМІ [1]. З іншого боку, один із творців Всесвітньої Мережі Тім Бернерс-Лі вважає, що його дітище виходить з-під контролю сил Добра й може незабаром опинитися на боці сил Зла, маючи на увазі, перш за все, контроль, цензуру, широкомасштабне маніпулювання свідомістю користувачів [2]. Уперше на пострадянському науковому просторі уявлення про "віртуалізацію" як "конвергентний процес релігійного життя другої половини ХХ сторіччя" увів Е.І.Мартинюк [3]. Він має на увазі під цим процес зростання ролі електронних засобів масової інформації в сучасному релігійному житті й спричинені нею зміни в ньому. Тематика інформаційного втілення ідей державного патріотизму й месіанізму теж була предметом розгляду ряду вчених [4; 5].

Завдання даної статті - дослідити природу російського месіанізму у кіберпросторі, виходячи з втілення ідеї самого цього явища, а також Рунету, російських кіберпроектів, інформаційних і хакерських війн, вірусів і комп'ютерних ігор. Використовуючи як джерело дослідження матеріали Рунету, а як методологічну основу - конкретно-історичний підхід, ми ставимо собі за мету виявити характерні риси месіанізму Росії в Інтернеті.

Російський месіанізм репрезентує Росію як Святу Русь, Третій Рим, Новий Єрусалим, Град Божий, новий Соціалістичний Інтернаціонал, захисницю міжнародного права, послідовницю антиамериканізму, "другий світ" і "другий полюс" сучасного світоустрою, альтернативу ліберальним цінностям, демократії й правам людини. Прихильники російського месіанізму пропагують тезу про покликання російського народу-Месії, народа-богоносця для утворення богоцивілізації й втілення ідеї вседності, істини й правди. Ідея російського месіанізму в різний час розглядалася М.Бердяєвим, О.Хом'яковим, М.Хом'яковим, В.Соловйовим, Ф.Достоевським, С.Булгаковим, М.Данилевським, К.Леонтьєвим, К.Аксаковим, І.Льбіним, Є.Трубецьким, В.Ключевським і багатьма іншими.

Російський месіанізм у своєму негативному вираженні (антимесіанізм) демонструє якості великодержавного шовінізму та імперської влади. Антисемітська, антиісламська, антикитайська й інша ксенофобська тематика на захист руськості властива різним патріотичним сайтам, серед яких сайти Всеросійського суспільного патріотичного руху "Російська Національна Єдність" <http://www.rne.org>, видавництва "Російська ідея" <http://www.rusidea.org/>, фонду "Російська цивілізація" <http://www.rustrana.ru/>, газети "Русь православна" <http://www.rusprav.org/>, порталу "Російське православне телебачення" <http://www.russtv.ru/>, Православно-аналітичного порталу "Правая.Ру" <http://www.pravaya.ru>, незалежного аналітичного сайту "Відродження Держави" <http://derzava.com/>.

Як відомо, у світі досить поширені антиросійські уявлення. Так, серед публікацій Інтернет-порталу "ИноСМИ" очевидна наявність негативного модусу, про що свідчать назви статей: «Возрождение «империи зла»», «Над Россией простираются крылья тьмы», «Россия скатывается к диктатуре», «Старые добрые деньки «холодной войны»», «В России нет справедливости», «Новый «ледниковый период» в России», «Россия: империя короля-шпиона». «Люди КГБ», «Путинская Россия: как создавалось новое «государство КГБ»», «В путинской России празднуют победу коррупция, насилие и порок», «Putinland». «Здравствуй, Газпромия», «Кремль убивает закон, а с ним и порядок», «Россия: руки загребущие», «Россия - газовая держава на глиняных ногах», «Россия – враг?», «Россия может начать экспорт путинизма», «Красный - цвет ржавчины», «Русский расизм и его командос», «Безбилетник в «Большой восьмерке»», «Россия: Вымирающее население», «Смерть России», «А если Россия исчезнет?», ««Проклятие» России», «Нефтяное богатство - наше проклятие» и т.п.

Росія претендує на роль великої держави, однак, інші країни не готові беззастережно прийняти її месіанські устремління. В 2006 р. серед провідних держав і організацій сучасності Росії посіла лише шосте місце після США, Китаю, Японії, Великої Британії та Європейського Союзу [6]. Ймовірно, таке невисоке місце в ряді "великих" держав Росії дісталось, зокрема, тому, що вона ввійшла в десятку гірших країн світу за ступенем свого миролюбства: Ірак (останнє, 121 місце), Судан, Ізраїль, Росія (118 місце), Нігерія, Колумбія, Пакистан, Ліван, Кот Д'Івуар і Ангола [7].

Молитви про порятунок Росії представлені на сайті <http://old-rus.narod.ru/molitvy.html>. Це, зокрема, "Молитва за російський народ": "Всемогутній Боже, Ти - Хто створив небо й землю з усіляким подихом, - умилосердся над бідним Руським народом і дай йому пізнати, на що Ти його створив! Рятівнику світу, Ісусу Христе, Ти отверз очі сліпонародженому - відкрий очі й нашому Руському народу, щоб він пізнав Волю Твою святу, відрікся від усього дурного й став народом богобоязливим, розумним, тверезим, працьовитим і чесним! Душе Святий, Утішнику, Ти - що в п'ятидесятий день зійшов на Апостолів - прийди й вселися в нас! Зігрій святою ревністю серця духовних пастирів наших і всього народу, щоб світло Божественного вчення розлилося Землею Руською, а з ним зійшли на неї всі блага земні й небесні! Амінь".

Світське вираження месіанізму Росії отримав в опублікованому Рунеті "Маніфесті відродження Росії: Російський месіанізм" <http://savelev.ru/book/?ch=185&mode=reply>.

В 1998 р. Папою Іоанном Павлом II було запроваджено Всесвітній день Інтернету, свято Мережі відзначається 4 квітня - у день іменин святого Ісидора Севільського, що вважається заступником Інтернету. У багатьох країнах існують також національні Дні Інтернету. У Росії День Інтернету святкується 30 вересня.

В контексті розгляду месіанізму Росії в кіберпросторі важливим є те, що російський сегмент Інтернету Рунет має власний гімн:

«Миллионы путей, миллионы дорог, // Ты вошел в нашу жизнь незаметно.
 Был прекрасен тот миг, был прекрасен тот день: // Мы влюбились в тебя беззаветно!
 От портала к порталу проходит сигнал, // Чтобы девочка в снежной Сибири
 Прочитала, как в космос Гагарин летал, // Что страна наша – лучшая в мире.
 Рунет! Ты нас объединяешь! // Рунет! Ты нам свободу даришь!
 Рунет! Ты жизнь нам облегчаешь! // Рунет!
 Рунет! Великая Россия! // Рунет! Просторы сетевые!
 Рунет! Конца и края нет! // Рунет!»

Версії тексту гімну Рунета розташовані на сайті <http://www.stihi.ru/konkurs/hymn/shortlist.html>

Для російського сегменту кіберпростору важливо також те, що Росія вирішила обзавестися емблемою для позначення національної валюти - графічним зображенням, подібним до того, що позначають фунт, долар, ієну або євро. Для рубля з'явиться окрема клавіша на клавіатурі комп'ютера.

З метою репрезентації російської державності було розроблено геральдичний Інтернет-портал "Російська символіка" <http://www.rossimvolika.ru/>, робота над яким закінчиться у 2010 р. Там можна довідатися про державний герб, прапор, гімн Росії, правила використання цих символів країни. Розроблювачі надали користувачам і малюнки державного герба для скачування в різних форматах, фонограми гімну. На питання користувачів відповідають фахівці Державного Ермітажу й Геральдичної ради, додається велика бібліографія.

У вересні 2007 р. зона Росії (.ru) увійшла в перелік тих, які зростають найшвидше, поряд з Південною Кореєю (.kr) і Китаєм (.cn) [8]. Рунет увійшов також у п'ятірку за кількістю найнебезпечніших сайтів - після доменної зони Гонконгу (.hk), Китаю (.cn), Філіппін (.ph) і Румунії (.ro) [9].

Важливість кіберпростору для репрезентації Росії підкреслює той факт, що Мініформзв'язку планував до кінця 2008 р. розробити концепцію програми "Зв'язок у кожний будинок", що передбачав забезпечення всіх домогосподарств широкополосним доступом в Інтернет. В.Путін пообіцяв, що у 2015 р. Росія стане лідером у світовому інформаційному просторі.

Рунет планують захистити від іншої частини Всесвітньої мережі. У Китаї подібний проект називається "Велика китайська вогненна стіна" і містить у собі сотні тисяч серверів, які отримують інформацію від міжнародних сайтів і потім фільтрують її. Уже реалізували такі проекти або збираються зробити це найближчим часом Китай, Японія й Сінгапур. Російська влада має також намір створити російський Інтернет, причому вітчизняний аналог Мережі абсолютно унезалежниться від Всесвітньої павутини й крім РФ охопить країни СНД. Серед причин створення власної Мережі - забезпечення інформаційної безпеки, зміцнення впливу Росії й підвищення статусу російської мови.

Вивчаючи матеріали Інтернету, присвячені месіанізму Росії в кіберпросторі, можна висувати про її прагнення відігравати творчу роль і здійснити сотеріологічне покликання в прийдешню епоху. Месідж Рунету в цьому зв'язку - виступити засобом реінтеграції універсальної постнаціональної спільноти СРСР, формування нової ідентичності як суми "Homo Rosianus" і "Homo Runeticus", відновлення в кіберпросторі російсько-радянської національної ідентичності. Месідж Рунету полягає також в антиамериканізмі в кіберпросторі (доменний месіанізм Росії). Європейський Союз, країни, що розвиваються (Китай, Бразилія, ПАР, Іран, Саудівська Аравія), а також розвинені країни (Норвегія, Швейцарія, Росія) бажали б, щоб США відмовилися від чільної ролі в сфері контролю Інтернету (Мережу, на базі якої був побудований Інтернет, було розгорнуто в Америці, і саме в Америці знаходяться кореневі DNS-сервери й ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers)). Багато держав виступили за введення доменних імен на кирилиці - Білорусія, Болгарія, Казахстан, Киргизія, Македонія, Монголія, Росія, Сербія, Таджикистан, Узбекистан і Україна. Доменами для Росії є: RU, SU, РФ.

Пропаганда досліджуваної ідеї може бути прямою й опосередкованою. Наведемо приклади.

Відвідати московський Кремль можна в рамках проекту OpenKremlin.ru, де пропонується подивитися на Кремль із висоти пташиного польоту, пройтися його вулицями і площами, зайти в Сенатський і Великий Кремлівський палаци й послухати історичні розповіді у виконанні Олексія Баталова, відвідати робочий кабінет Президента Росії. На сайті доступно 60 зображень, які можна віддаляти й наближати, любуючись панорамою або розглядаючи дрібні деталі.

Тривимірний модель Мавзолею Леніна розташована на сайті Lenin.ru.

Онлайн-трансляції пленарних засідань Ради Федерації здійснюються на сайті mms://council.gov.ru:8080/.

Оригінальним PR-ходом є віртуальне Alter Ego прем'єр-міністра Росії В.Путіна: проект Володимир Володимирович (tm) на сайті vladimir.vladimirovich.ru. На ресурсі оприлюднена велика колекція анекдотів про В.Путіна, що доброзичливо висвітлюють діяльність державного діяча.

Викликають інтерес і є позитивно-іміджово-спрямованими проекти "Сім чудес Росії" (ruschudo.ru) і проект "Ім'я Росії" (<http://www.nameofrussia.ru/>), де в першу трійку лідерів входять Петро I, Олександр Невський, Йосиф Сталін, що, на наш погляд, свідчить про певну імперськість російського світогляду й картини миру.

Ще одна розповсюджена версія й містична ідея про джерела російської історії й північну прабатьківщину Святої Русі фігурує на сайті "Маніфестації Півночі" <http://www.screen.ru/sever/1.htm>. Це проект Мос-

ковського художнього руху "Північ", де, зокрема, представлені Північний фото-проект "Невербальна парадигма", "Північне відео", музичний проект "Nord Tekno Noise Studio".

Велич Росії продемонстрована й на сервісі Google Earth, завдяки якому було виявлено гігантське подороження В.І.Леніну зі сторіччям. На знімку з супутника видно, що невідомі вирували дерева (або, навпаки, посадили їх) у формі напису "Леніну - 100 років" між сибірськими селищами Праця й Знання і Звериноголовськ, на кордоні Росії й Казахстану. Першими артефакт помітили в блогу EnglishRussia.

Водночас у Рунеті можна знайти й кібер-проекти альтернативної спрямованості.

Анти-месіанським проектом є сайт Kremlevskaaya-stena.ru, де за 6 тисяч рублів продаються цеглини у віртуальній кремлівській стіні (які в основному використовуються під рекламу). Негативно-іміджевий проект здійснили Google і Greenpeace, які розмістили "брудну" (екологічну) карту Москви на сайті maps.google.ru. Негативно-іміджевим щодо Росії є і розташований в Рунеті документальний фільм "Санкт-Петербург. Сутинки нового століття" http://www.save-spb.ru/page/sitenews/sankt_peterburg_sumerki_novog.html. У фільмі розповідається про знищення міської архітектури в останні два десятиліття.

Прикладом нейтрально-негативної подачі, на наш погляд, є створена користувачами гри Second Life в чолі з персонажем Мусасі Танабе в Second Life віртуальна "Друга Москва" <http://www.secondmoscow.ru/>, де є в наявності зображення собору Василя Блаженного, Мавзолею, Спаської вежі й Рубльовки, святкування Дня міста, віртуальних балів і вечірок. В контексті уявлень про те, що Москва - центр Святої Русі, що несе провіденціальну місію й претендує на роль рятівниці Всесвіту від апостазії світового капіталізму й американського імперіалізму, проекти про Москву та Росію, на наш погляд, могли б містити набагато різноманітнішу інформацію про їхнє релігійне, політичне, наукове, культурне, освітнє життя. Більш відповідним месіанському завданню є геоінформаційний Інтернет-портал Looxity, що створив тривимірну візуальну модель Москви.

Месіанізм як такий, швидше за все, - явище пасіонарного і харизматичного порядку, покликане надихати, героїзувати, направляти на ратні подвиги за святу правду. Тому крайнім прикладом застаріло-стереотипного й міфологемного піднесення інформації про Росію є створений для іноземних туристів англомовний сайт <http://wowrussia.com>. Виконаний у рожевому кольорі, цей портал виглядає як карта країни, на якій нанесені три назви: Москва, Санкт-Петербург і Сибір. Унизу екрана розміщено 28 логотипів, які нібито є найхарактернішими для Росії, серед них: Олімпійський ведмедик, баян, російські наречені, ікра, алмази, горілка, космонавт, Челсі, матрешка, личаки, неваляшка, калоші, ракета, Превед-медвед, автомат Калашникова, Чебурашка, балалайка, колобок, вушанка, валянки, полярний ведмідь, самовар, червоні зірки, дерев'яна ложка.

Оскільки Росія несе в собі месідж "Москва - Третій Рим", у Рунеті симптоматична актуалізація візантійської тематики. Так, в 2008 р. Інтернет-портал Православие.Ru розпочав регулярну публікацію наукових і публіцистичних матеріалів про Візантію на сайті Vizantia.info - "Візантійський урок", де читачі можуть ознайомитися із широким колом питань, пов'язаних з візантійською церковною й світською історією, державністю, богослов'ям, мистецтвом і правом, де їм запропоновані монографії, статті й лекції по візантиністиці, матеріали преси, фотографії, медіафайли. На сайті Vizantia.info представлено фільм "Загибель імперії. Візантійський урок" російською, англійською, грецькою, сербською мовами, текст сценарію з науковими коментарями, а також статті, рецензії, полемічні матеріали, пов'язані із широким обговоренням у ЗМІ цього фільму.

Російсько-грузинське протистояння серпня 2008 р. викликало значний резонанс як у міжнародному житті, так і у Всесвітній Мережі Інтернет - позицію Росії у війні відображено в одному з перших російських Інтернет-фільмів телекомпанії Russia.ru "Війна 08.08.08. Мистецтво зради". До стрічки, в якій в односторонньому порядку освітлено події в Південній Осетії, увійшли кадри з 40 годин відзнятих матеріалів мобільними телефонами зі зйомками післявоєнного Цхинвалу та розповідями про трагічні долі людей.

Сучасні міжнародні конфлікти набувають інформаційного виразу – кіберпростір є передовою цих подій. Так, уряд США планує поширити "війну ідей" на популярні Інтернет-сайти, блоги й чати в Рунеті в рамках інформаційної програми держдепартаменту США "Команда з цифрових зовнішніх контактів" для протидії антиамериканській дезінформації в Інтернеті за кордоном. Програма була ініційована найближчим помічником і довіреною особою президента США Джорджа Буша Карен Х'юз, яка у листопаді 2007 р. наголосила, що метою програми є "протидія дезінформації й міфам у блогах", для цього невелике число людей виходять в Інтернет, у чати, на популярні Інтернет-сайти, на блоги й розмовляють про американську політику арабською, фарсі, урду, а також російською.

Антиамериканські настрої є в Рунеті досить поширеними, а хакерська активність з боку Росії така висока, що її часом порівнюють із рівнем нової холодної війни. Значна частина кримінальних угруповань Інтернету "розмовляє" російською, а російські хакери постають злісними порушниками кіберпростору.

Важливість розвитку сучасних інформаційних технологій для месіанізму Росії в XXI столітті визначило створення окремого відомства. У травні 2004 р. президент Росії підписав Указ про створення Міністерства інформаційних технологій і зв'язку, що очолив Леонід Рейман. На сайтах розташовано також оголошення про набір хакерів у підрозділ інформаційної війни.

Очевидно, саме в аспекті хакерських війн експансіоністська проекція російського месіанізму виявлена найбільшою мірою. Онлайнове протистояння хакерів корелює з оффлайновою напругою міжнародних відносин і є його відображенням. Слід зазначити, що в 2000-і рр., на які приходиться найактивніша діяльність російських хакерів, позиція Росії в кіберпросторі характеризується прагненням до реінтеграції СРСР, антиамериканською позицією й прагненням відтворити біполярну структуру світоустрою - це послання зовнішньому світові й транслюється переважно російськими та прокремльовськими хакерами.

У Росії почастишали випадки злону хакерами Інтернет-ресурсів, причому об'єктами атак стають значною мірою сайти єврейських, правозахисних і демократичних організацій: так, постраждали сайти "Глобального єврейського онлайн центру", "Всесвітнього конгресу російськомовного єврейства", "Московської гельсінської групи", "Московського бюро з прав людини", "Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода", інформаційно-аналітичний портал антифашистів www.antifa.ru. Показово, що в березні 2006 р. у стінах Державної Думи в урочистій обстановці Миколою Кур'яновичем було вручено першу офіційну подячну грамоту за злом сайту. Сайт "Evrey.com - єврейський сайт із Єрусалима" було тричі зламано російськими хакерами внаслідок публікації русофобського матеріалу.

Конфлікти Росії з Україною, Естонією, Косово, Грузією набули відбиття в кіберпросторі у вигляді хакерського протистояння, масового злону сайтів тощо. Так, грузинський конфлікт спричинив те, що у вересні 2008 р. віртуальна "Друга Москва" <http://www.secondmoscow.ru/> онлайн-гри Second Life піддалася нападку хакерів - це відбулося під час віртуального виступу виконавиці Каті Чехової, присвяченого Дню міста. Віртуальна Червона площа стала заповнюватися зображеннями грузинських прапорів. Російсько-грузинське протистояння спричинило також те, що в цей час близько 500 статей у російській Вікіпедії було захищено від виправлень, причому після подій у Південній Осетії в їхнє число ввійшли статті "Грузія", "Президент Грузії", "Росія", "США", "Геноцид", "Абхазія".

Кремль може загрозувати хакерською атакою у відповідь на будівництво протиракетного щита в Польщі й Чехії. Про це в інтерв'ю польській газеті "Dziennik" повідомив колишній агент ГРУ Віктор Суворов.

Комп'ютерні віруси можуть зрівнятися за силою зі зброєю масового враження: якщо раніше вони атакували всі комп'ютери без розбору, те зараз їх можна використати вузькоспрямовано, виводячи з ладу ПК, розташовані в певній країні. Вже зараз можна створювати віруси, які б "уникали" комп'ютерів, що працюють на якійсь конкретній мові. Таким є вірус "Migmaf", що вибірково не вражав комп'ютери з русифікованими програмами [10].

До вірусного анти-месиджу Росії можна віднести поширення вірусів:

- "Превед" PWS.LDPinch.1061. Шкідливий код поширюється мережею ICQ у файлі oPreved.exe.
- "Ганна Курнікова" ("Anna Kurnikova", він же "OnTheFly", SST і Kalamar)
- Win32.Agent.uj, що заражає комп'ютер користувача за допомогою провокаційного листа про смерть Володимира Путіна.
- "Masyanya.exe", автори якого використали ім'я В.Путіна й образ відомої героїні Інтернет-мультфільмів Масяні.

Розроблено низку комп'ютерних ігор, які, як нам уявляється, безпосередньо пов'язані з розглянутою нами проблемою й несуть в основному нейтрально-негативний месидж:

- "Червоний космос", у якій говориться про збройну боротьбу між СРСР і США.
- "World in Conflict", яка теж присвячена американо-російському протистоянню.
- "Europa Universalis III: In Nomine" і "Europa Universalis III: Rome", популярним сюжетом яких є відродження Візантії.
- "Риби-мутанти атакують", розміщена на сайті екологічного проекту "Москва-река.ru".
- "Дозори. Заборонена гра. Тьма загрожує Москві" <http://dozory.ru/> з'явилася за мотивами фантастичної епопеї-трилогії Сергія Лук'яненко про Москву Іншу.

З викладеного вище матеріалу можна висувати: кібер-проекти, віруси і комп'ютерні ігри свідчать про те, то месіанізм Росії в кіберпросторі дійсно існує, хоча прояви його амбівалентні (позитивний і негативний месидж, PR, імідж і брендинг). Проекти месіанської й антимесіанської спрямованості у Всесвітній Мережі однаково присутні, причому антимесіанський дискурс часто переважає й домінує над месіанським.

У ситуації високої інтенсивності інформаційно-психологічних, кібер-, медійних війн у Росії, як і в низці інших країн, створено спеціальні управління в складі силових відомств, що займаються даним питанням. У віртуальному світі чотириохвимерного Інтернету нового покоління, пошукових і геоінформаційних сервісів, комп'ютерних і відеоігор, фільмів, соціальних мереж, Інтернет-ЗМІ, корпоративних інформаційних систем, для Росії особливо актуальні моделі розвитку, що уможливають не догнати, а випередити провідні стратегії інформаційного розвитку. Це може бути здійсненне шляхом вивчення стратегій "Голосу Америки", "Свободи", "Європьюс", "Сі-ен-ен", "Бі-бі-сі", "Голлівуду", "Соні ентертейнмент" й інших креативних проектів, створення мереж багатомовних ресурсів ЗМІ й інформаційно-аналітичних, розважальних сайтів, Інтернет-телеканалів і т.ін.

Джерела та література

1. Редактор ИноСМИ.Ru о будущем Рунета http://news.bbc.co.uk/hi/russian/in_depth/2006/net/newsid_6165000/6165754.stm
2. Беккария Г. Создатель Интернета: "Web грозит коллапс" <http://www.inopressa.ru/lastampa/2006/11/03/12:33:57/web>
3. Мартынюк Э. И. Особенности религиозной жизни во второй половине XX века. Одесса: ИПКУ, 1997.
4. Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Military / John Arquilla, David Ronfeldt. Santa Monica, Calif.: RAND, 2001.
5. Reinicke, Wolfrang H. "The Other World Wide Web: Global Public Policy Networks", Foreign Policy, No.117, winter 1999-2000, pp.44-57.
6. Великая ли держава Россия? <http://www.rususa.com/news/news.asp-nid-18416-catid-5>

7. Global Peace Index: Россия вошла в десятку худших стран мира по степени своего миролюбия <http://gtmarket.ru/news/state/2007/05/30/958>
8. Зона Ru входит в число трех самых быстрорастущих зон мирового интернета <http://www.newsland.ru/News/Detail/id/85936/>
9. Рунет вошел в Топ-5 по числу опасных сайтов <http://www.rambler.ru/news/it/viruses.hackers/12868293.html>
10. Архангельская А. Хакеры угрожают оружием массового уничтожения <http://www.utro.ru/articles/2003/08/05/220196.shtml>

Масаев М. В.

ДЕМОКРАТИЯ КАК СИМВОЛ КАПИТАЛИСТИЧЕСКОГО ПЕРЕУСТРОЙСТВА ОБЩЕСТВА (ФИЛОСОФСКО-ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ В СВЕТЕ УЧЕНИЯ КОНФУЦИЯ ЧЖЕНЬ-МИН И КОНЦЕПЦИИ ПАРАДИГМАЛЬНЫХ ОБРАЗОВ И СИМВОЛОВ ЭПОХ И ЦИВИЛИЗАЦИЙ)

*Истина не пришла в мир обнаженной,
но она пришла в символах и образах.
Он не получит её по-другому [1, с. 404].
Иисус Христос*

На рубеже VI и V вв. до н. э. Конфуций выдвигает учение чжень-мин (исправление имён), суть которого состоит в том, что имя вещи должно соответствовать её сущности [2, с. 63].

К сожалению, человечество, зная что-то о Конфуции, гораздо хуже знакомо с концепцией парадигмальных образов и символов эпох и цивилизаций, хотя опубликовано о ней не так уж мало работ [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9], [10], [11], [12], [13], [14], [15], [16], [17], [18], [19], [20], [21], [22], [23], [24], [25], [26], [27], [28], [29], [30], [31], [32], [33], [34], [35], [36], [37], [38], [39], [40], [41], [42], [43], [44], [45], [46], [47], [48], [49], [50], [51], [52], [53], [54], [55], [56], [57], [58].

Один из выводов этой концепции гласит: история человечества есть не что иное, как борьба за символическую власть, власть символов.

Другой вывод по концепции парадигмальных образов и символов эпох и цивилизаций можно выразить следующими словами: парадигмы развитию человеческой истории задают определённые образы и символы, среди которых немало ложных.

Возникает необходимость разобраться с таким символическим понятием как демократия.

Людей начинают воспитывать с детства. Российская энциклопедия для детей начинает вводить понятие демократия следующей фразой: «В это время в Афинах разгорелась схватка между демократами – сторонниками правления большинства граждан и аристократами – приверженцами правления немногих знатных родов» [59, с. 121]. На этой же странице есть также фраза о том, что «Перикл понял, что величие Афин и его собственная слава – именно в демократическом устройстве государства». Неплохое начало для воспитания будущих демократов.

Апофеозом античной демократии призван служить следующий фрагмент из той же детской энциклопедии: «Перикл не был великим реформатором. Он только довершил то, что было сделано его предшественниками, Солоном и Клисфеном. Он добивался того, чтобы Афины стали идеальным государством, превратились в процветающую демократию, которая могла бы защитить народ от внешних врагов и охраняла бы своими законами права всех свободных граждан» [59, с. 124]. Таким образом, у юного читателя должен возникнуть следующий образ демократии: демократия – это правление большинства, способное обеспечить права граждан и защитить народ от внешних врагов, и демократия – это хорошо.

Но введение в Афинах демократии, начатое Солоном, сопровождалось утверждением частной собственности, которую позже Томас Мор назовёт «корнем зла» [2, с. 123]. Как свидетельствует та же детская энциклопедия, с реформ Солона «социальный статус афинского гражданина зависел не от его происхождения, а от величины его частной собственности» [59, с. 121]. Это во-первых. Благами демократии пользовались очень и очень немногие. Не было демократии для рабов и для иностранцев. Из жителей Афин демократия была лишь для свободных, рождённых от афинянина и афинянки. Это во-вторых. Демократия не спасла афинян от внешних врагов. Войну со Спартой за гегемонию в Греции Афины проиграли. Победу Спарте обеспечил антидемократический строй. Он же обеспечил Спарте независимость от Александра Македонского. Демократические Афины македонскому завоевателю покорились. Не случайно Платон считал демократию худшей формой государственного устройства. А был Платон, по мнению Карла Каутского, первым социалистическим мыслителем в истории человечества, о чём «умевший быть и бывший настоящим марксистом» К. Каутский хорошо рассказал на страницах своей книги «Платоновский и древнехристианский социализм». А «настоящим марксистом» К. Каутского называл сам В. И. Ленин, что, впрочем, не помешало тому же В. И. Ленину обозвать в будущем К. Каутского ренегатом. Социализм философа Платона, считавшего демократию худшей формой государственного устройства – это, в-третьих.

Таким образом, вопрос об истинной сущности феномена демократии встаёт перед человечеством не в первый раз.